

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

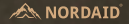

HOOAJA
SUURSPONSOR

LIVIKO
— anno 1898 —

BioBlock®

myfitness
world class gym & studios

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

PAKEND & PRINT
2020 HONORARIUM

AILE ASSZONYI JA WAGNER

22

MÄRTS
ESTONIA KONTSERDISAAL
2024

SOPRAN
AILE ASSZONYI

ERSO

DIRIGENT
OLARI ELTS

**STRAUSS
HINDEMITH
WAGNER**

iute

ERSO PEASPONSOR

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdlevad alati
tiptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

AILE ASSZONYI
JA WAGNER

AILE ASSZONYI sopran
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Mikk Murdvee
Dirigent OLARI ELTS

kell 19 – sümfooniakontsert

AILE ASSZONYI sopran
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Mikko Murdvee
Dirigent OLARI ELTS

Richard Strauss (1864—1949)

Sümfooniline poeem „Don Juan“, op. 20 (1888) ~20'

Paul Hindemith (1895—1963)

„Kolm laulu“, op. 9 (1917) ~18'

*Meine Nächte sind heiser zerschrien / Minu ööd on karjetest kähedad
Weltende / Maailmalõpp
Aufbruch der Jugend / Nooruse võidukäik*

vaheaeg

Richard Wagner (1813—1883)

Katkendid ooperist „Jumalate hukk“ („Götterdämmerung“, 1876)

„Koit ja Siegfriedi Reini teekond“ („Morgendämmerung und Siegfrieds Rheinfahrt“) ~10'

„Leinamarss“ („Trauermarsch“) ~10'

Brünnhilde lõpumonoloog „Tugev tuleriit mulle seal laduge“ („Starke Scheite schichtet mir dort“) ~20'

Kontserdist teevad otseülekanne Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestised on ka järelkuulatavad ja -vaadatavad.

Richard Strauss.

Richard Strauss (1864–1949)

Sümfooniline poeem „Don Juan“, op. 20 (1888)

Richard Strauss on üks hilisromantismi viimaseid suuri esindajaid ja samas üks esimesi moderniste. Juba tema 19. sajandi lõpus sündinud sümfoonilised poeemid, veelgi enam aga 20. sajandi alguses lavale tulnud ekspressionistlikud ooperid „Salomé“ (1905) ja „Elektra“ (1909), tõstsid ta Euroopa moodsaimate heliloojate hulka.

Straussi loominguga loetelus on enam kui 60 erinevatele koosseisudele komponeeritud orkestriteost, sh mitmed süüdid lavateostest. Tuntumad neist on valsisüit ooperist „Roosikavaler“ („Der Rosenkavalier“, 1911) ning sümfooniline fantaasia ooperist „Naine ilma varjuta“ („Die Frau ohne Schatten“, 1917). Straussi sümfoonilistes poeemides said muusikalise karakteristika mitmed üldtuntud kirjanduslikud kangelased: Don Juan, Macbeth, Till Eulenspiegel ja Don Quijote. Helilooja leidis inspiratsiooni Schopenhauerist ja Nietzschest, komponeerides filosoofilise alltekstiga sümfoonilised poeemid „Surm ja kirkastumine“ („Tod und Verklärung“, 1889) ning „Nõnda kõneles Zarathustra“ („Also sprach Zarathustra“, 1896). On teoseid, mille keskseks kangelaseks on helilooja ise – romantiliselt idealiseeritud, enesetäiustamise teel kõrgustesse pürgiv üliinimene „Kangelase elus“ („Ein Heldenleben“, 1898) või koduses miljöös tegutsev kodanlane „Koduses sümfoonias“ („Symphonia Domestica“, 1903). Nii mõnegi tema orkestriteose žanrimääratlus on mitmeti tõlgendatav:

näiteks neljaosalisena kujundatud sümfoonilist fantaasiat peakirjaga „Itaaliast“ („Aus Italien“, 1886) võib vaadelda sümfooniana. Sümfoonilise poeemi „Don Quijote“ (1897) nimetas ta „Fantastilisteks variatsioonideks rüütelliku karakteriga teemale“. Poeem „Nõnda kõneles Zarathustra“ sai alapealkirja „Sümfooniline optimism *fin de siècle*’i vormis, pühendatud XX sajandile“. Näib, et Strauss ei vaevanud pead küsimusega, missugusele žanrimääratlusele teos vastab, componeerides neid mängulise vabadusega. Orkestratsioonikunstis oli ta saavutanud meisterlikkuse, mis lubas tal valada muusikasse oma kirjanduslike kujutluspiltide, poeetiliste fantaasialendude, maaliliste looduspiltide ja filosoofiliste arutelude helilised peegeldused. Wagneri eeskuju järgides on ka Straussi ooperites orkestril tähtis roll, loomaks sündmuste emotsionaalset atmosfääri ja kujundamaks läbivas sümfoonilises arengus dramaturgilist tervikut.

Sümfooniline poeem „Don Juan“ sündis 1888. aastal inspireerituna austria poeedi Nikolaus Lenau samanimelisest näidendist. Kirjanduslik nimikangelane on mängur, erootilise maagia meister, naisi hukatuslikult ligitõmbav rüütel. Tema liiderlik elu, mis eirab moraalireegleid, on lõpuks teda ennastki hukutav. Hispaania keskaegsest legendist pärit intrigeeriv kuju on sajandeid pälvinud nii filosoofide, kirjanike, kunstnike kui ka heliloojate tähelepanu (Tirso de Molina, Mozart, Puškin, Hesse, Kierkegaard, Camus jt). Nikolaus Lenau (1802—1850) pakkus oma 1844. aastal loodud teoses sellest tegelasest omalaadse vaatenurga. Ta kirjutas: „Minu Don Juan ei ole kuumavereline mees, kes igavesti naisi taga ajab. Temas on igatsus leida ühes naises kehastunud naiselikkus ja nautida temas kõiki naisi maa peal, keda ta üksikult omada ei saa.“ Kui Lenau Don Juan oma naiseideaali ei leia, laseb ta end kahevõitluses tappa, hüüdes: „Minu võimuses on minu surmavaenlane ja seegi tüütab mind, nagu elu ise.“

Rondo-sonaadi vormis komponeeritud teoses domineerib refräänina korduv Don Juani kirglik-uljas teema, vastates Lenau tegelase juhtmottele: „Üles ja alla uute vallutusteni, kuni nooruse pulss jätkuvalt tuksub“. Sellega liituvad lüürilised, sensuaalsetes meloodiates kõlavad armuepisoodid sooloviili, seejärel oboe-, klarneti- ja metsasarve käes, mis elustavad helides hurmuri teele sattunud kaunitarid. Nende teemadega põimub taas rüütli enesekindel, säravalt vaskpillidelt kõrgusse tõusev teema. Töötluses seob helilooja kogu muusikalise materjali polüfooniliselt tihedaks helikangaks. Lõpuks väljendab muusika resignatsiooni, mis kangelast valdab, kui ta alistunult surma palge ees seisab.

Sümfooniline poeem „Don Juan“ kõlas esmakordselt 11. novembril 1889. aastal Weimaris autori juhatusel. Suure menuga dirigeeris Strauss teost elu jooksul korduvalt. 1917. aastal salvestas ta selle muusika koos Staatskapelle Berliniga ka heliplaadile.

ERSO esituses on Richard Straussi „Don Juan“ kõlanud Issay Dobreveni (1939), Roman Matsovi (1953), Nikolai Rabinovitši (1959), Arvīds Jansonsi (1963), Neeme Järvi (1963), Olaf Kochi (1966), Viktor Dubrovski (1969), Enn Kiviloo (1973), Eduard Dšivželi (1974), Eri Klasi (1978), Michael Heise (1979), Jüri Alperteni (1987), Leo Krämeri (1993), Arvo Volmeri (1998), Risto Joosti (2016, 2017) ja Giordano Bellincampi (2019) juhatusel.

Paul Hindemith.

Paul Hindemith (1895—1963)
„Kolm laulu“, op. 9 (1917)

Saksa helilooja Paul Hindemith on muusikalukku jäänud 1920. aastatel sündinud neoklassitsismi ühe tähtsaima esindajana. Tema lähemad eakaaslased olid sama stiilivoolu esindajad Sergei Prokofjev, Arthur Honegger, Darius Milhaud, Francis Poulenc ja Carl Orff. Kummatigi olid nad kõik väga erineva loominguulise käekirjaga.

Hindemithi mahukas looming hõlmab teoseid pea kõigis žanrides — hulgaliselt orkestri- ja kammerteoseid, juhumuusikat — nii tantsusaalide kui ka koduse musitseerimise tarbeks. Lisaks lavamuusikat, kooriteoseid

ning klaveri- ja orkestrisaatega laule. Tema varased lühiooperid on ekspressionistlikud kiredraamad: „Mörvar, naiste lootus“ („Mörder, Hoffnung der Frauen“, 1919), „Das Nusch-Nuschi“ (1920), „Sinna ja tagasi“ („Hin und zurück“, 1926) ning ka mõned aastad tagasi Estonias lavastatud mõrvadraama „Cardillac“ (1926). Hindemithi ooperiloomingut kroonivad kaks ajaloolist isikudraamat — „Maalikunstnik Mathis“ („Mathis der Mahler“, 1935) 16. sajandi kunstnikust Mathis Grünewaldist ning „Maailma harmoonia“ („Harmonie der Welt“, 1951) 17. sajandi astronoomist ja matemaatikust Johannes Keplerist. Neis kasutab ta enam neoklassitsitlikke stiilivõtteid.

Hindemithi varasesse loomeperioodi kuuluv tsükkel „Kolm laulu“, op. 9 on ehk nii mõnelegi tema loomingu tundvale kuulajale üllatav elamus. Neis pöördub helilooja oma noorusaja eeskujude Wagneri ja Straussi poole. Laulude loomise aegu töötas ta violarühma kontsertmeistrina Frankfurdi ooperiteatris, mille repertuaaris olid ka mitmed eelnimetatud heliloojate ooperid. Nende muusikaline mõju on Hindemithi lauludes selgesti kuulda. Noor helilooja kasutas siin esmakordselt ja meisterlikult ka monumentaalset orkestrikoosseisu. Veel paljud teisedki tema varased laulud on komponeeritud tuntud ekspressionistlike luuletajate tekstidele. Nende hulgas on Oskar Kokoschka, August Stramm, Ernst Wilhelm Lotz, Else Lasker-Schüler ja Georg Trakl.

Hindemithi „Kolm laulu“ peegeldavad nii ekspressionistliku luule poeesiailu kui ka väljenduslaadi eksalteeritust: lõikavat hingeahastust („Minu ööd on karjetest kähedad“); kirglikku armuigatsust, pettumust maises armastuses ja igavese, taevase õnne lootust („Maailmalõpp“); ning vana maailmakorda lammutavat nooruslikku mässumeelsust („Nooruse võidukäik“). Nende laulude interpreteerimine eeldab suuri vokaalseid võimeid. Helilooja kirjutas oma sõbrannale: „Mitte muusikalist, vaid vastupidavat inimest otsida. Kahe kopsupoolega lauljatar!“ Laulude orkestriversioon kõlas esmakordselt alles 1974. aastal Frankfurdis sealse Hindemithi instituudi avakontserdil. Soleeris Brenda Roberts, Frankfurdi Raadio sümfooniaorkestrit dirigeeris Hermann Michael. Brenda Robertsi sõnul ei vaja need kõige haruldasemat häält, vaid häält, mis kõigist nõudmistest hoolimata on endiselt võimeline olema ilus, vilgas ja õrn.

ERSO esitab Hindemithi laule tänasel kontserdil esmakordselt.

Meine Nächte sind heiser zerschrien

Meine Nächte sind heiser zerschrien.
Eine Wunde, die riß. Ein Mund
zerschneidet gläsernes Weh.
Zum Fenster flackerte ein Schrei herein
voll Sommer, Laub und Herz.
Ein Weinen kam. Und starke Adern drohten.
Ein Gram schwebt immer über unsern Nächten.
Wir zerren an den Decken
und rufen Schlaf. Ein Strom von Blut wellt auf.
Und spült uns hoch, wenn spät der Morgen grünt.

Sönad: Ernst Wilhelm Lotz

Weltende

Es ist ein Weinen in der Welt,
als ob der liebe Gott gestorben wär,
und der bleierne Schatten, der niederfällt,
lastet grabesschwer.

Komm, wir wollen uns näher verbergen ...
Das Leben liegt in aller Herzen
wie in Särgen.

Du! wir wollen uns tief küssen —
Es pocht eine Sehnsucht an die Welt,
an der wir sterben müssen.

Sönad: Else Lasker-Schüler

Aufbruch der Jugend

Die flammenden Gärten des Sommers, Winde, tief und voll Samen,
Wolken, dunkel gebogen, und Häuser, zerschnitten vom Licht.
Müdigkeiten, die aus verwüsteten Nächten über uns kamen,
Köstlich gepflegte, verwelkten wie Blumen, die man sich bricht.

Helklevad suvised aiad, tuuled, mis seemneid on täis,
pilved, mis tumedalt kaardus, ja majade valgusehelk.
Väsimus tühjadest öödest, mis vullanud meid,
hoolega hoitud, nüüd närtsinud on nagu nopitud nelk.

Minu ööd on karjetest kähedad

Minu ööd on karjetest kähedad.
On kui haav, mis rebenes. Suu
purustab klaasjat valu.
Aknast väreleb sisse karje
täis suve, lehti, südamevalu.
Nutt pääses valla. Ja sooned on lõhkemas.
Ahastus hõljuma jääb meie ööde kohal.
Me rebime raevukalt tekki
ja hüüame une järele. Veri laintena voogab
Ja uhub meid üles, kuni terendab koidik.

Tõlge: Heli Mattisen

Maailmalõpp

Nutt maailma on vullanud
kuis oleks surnud armas looja,
ja rusuv vari, mis me peale langeb,
meid rõhub nagu haudplaat.

Nüüd tule, ühes peitu poeme ...
Elu on varjul kõikides südameis
otsekuu kivis sarkades.

Tule mu kirglikku embusse —
Maailma uksele koputab igatsus,
mis meid teispoosusse viib.

Tõlge: Heli Mattisen

Nooruse võidukäik

Also zu neuen Tagen erstarkt wir spannen die Arme,
Unbegreiflichen Lachens erschüttert, wie Kraft, die sich staut,
Wie Truppenkolonnen, unruhig nach Ruf der Alarme,
Wenn hoch und erwartet der Tag überm Osten blaut.

Uute päevade poole nüüd sirutame tugevad käed,
arutust naerust vappudes, nagu jõud, mis tulvil rammu,
nagu väekolonn, mis pasunaid kuuldes end teele seab,
kui kaua oodatud päev lõpuks idakaarest saabub.

Grell wehen die Fahnen, wir haben uns heftig entschlossen,
Ein Stoß ging durch uns, Not schrie, wir rollen geschwellt,
Wie Sturmflut haben wir uns in die Straßen der Städte ergossen
Und spülen vorüber die Trümmer zerborstener Welt.

Nii eredalt lehvivad lipud, me otsus on vankumatu,
meid läbistas sööst, me jõud pääses valla,
me linnade tänavaid läbime mässava tormihooga,
ja puhastustööd teeme rusudes maailma kallal.

Wir fegen die Macht und stürzen die Throne der Alten,
Vermoderte Kronen bieten wir lachend zu Kauf.
Wir haben die Türen zu wimmernden Kasematten zerspalten
Und stoßen die Tore verruchter Gefängnisse auf.

Võim vangub me jõu ees ja troonidelt tõukame vanad,
Kõik kõdused kroonid me rõõmuga pakume müügiks.
On lõhutud vangikongide ukсед, tee vabadusse on valla,
ja maatasa teeme ka süngete vanglate müürid.

Nun kommen die Scharen Verbannter, sie strammen die Rücken,
Wir pflanzen Waffen in ihre Hand, die sich fürchterlich krampft,
Von roten Tribünen lodert erzürntes Entzücken,
Und türmt Barrikaden, von glühenden Rufen umdampft.

Nüüd tulevad pagulashordid, nad seljad on lõõnud sirgu,
ka koletu pingega kramplikult relvi on hoidmas käed,
tribüünidel punastel vihane vaimustus virgub,
ja leegina levib, kui barrikaade kuhjavad väed.

Beglänzt von Morgen, wir sind die verheißenen Erhellten,
Von jungen Messias Kronen das Haupthaar umzackt,
Aus unsern Stirnen springen leuchtende, neue Welten,
Erfüllung und Künftiges, Tage, sturmüberflagt!

Meid hommikukuld on pärjanud, me oleme valguse toojad,
kel noore Messias kroom kaunistamas pead,
me laubal ilmutamas end on uue ilma loojad,
mis tehtud, tulemas, kõik möllus puhastunud päevad head.

Sõnad: Ernst Wilhelm Lotz

Tõlge: Heli Mattisen

Richard Wagner.

Richard Wagner (1813—1883)

Katkendid ooperist „Jumalate hukk“ („Götterdämmerung“, 1876)

Richard Wagner on muusikaajaloos üks mitmekülgsemaid ja vastuolulisemaid figuure: helilooja, dirigent, muusikakirjanik, filosoof, nii poliitiline opositsionäär kui ka kuninga soosik.

1848. aastal võttis ta Dresdenis osa maiülestõusust ning pagendati Saksamaalt. Samal aastal hakkas ta kavandama tetraloogiat „Nibelungi sõrmus“ („Der Ring des Nibelungen“). Tema esialgne plaan oli luua kangelasoper „Siegfriedi noorus“ ja seejärel teinegi nimikangelasega seonduv muusikaline draama „Siegfriedi surm“. Veerandsajandi jooksul kasvas neist aga välja nelja õhtut täitev tsükkel. 1849. aastal kirjutas

Wagner Zürichis artikli „Tuleviku kunstiteos“ („Das Kunstwerk der Zukunft“), milles ta sõnastas oma *Gesamtkunstwerk*'i – sünteetilise, kõiki kunstiliike ühendava lavateose idee. Aastail 1850–1858 tegeles helilooja peamiselt oma esteetilis-filosoofiliste vaadete korrastamise ja sõnastamisega ning „Nibelungi sõrmuse“ tekstide kirjutamisega. See oli rahutu aeg: Wagner viibis Veneetsias ja Luzernis ning alustas ka ooperi „Tristan ja Isolde“ („Tristan und Isolde“, 1865) komponeerimist. 1861. aastal sai helilooja amnestia ning naasis Saksamaale, kus jätkas tööd „Nürnbergi meisterlauljate“ („Die Meistersinger von Nürnberg“, 1868) viimistlemisega. Otsustava pöörde tõi Wagneri ellu 1864. aasta, mil ta kohtus Baieri noore kuninga Ludwig II-ga, kellest sai tema tulihingeline imetleja ja materiaalne toetaja. Vaba rahamurest, lõpetas ta peagi „Nürnbergi meisterlauljad“.

1872. aastal pandi nurgakivi Bayreuthi ooperimajale. 1876. aasta augustis etendus siin esimeste pidumängude raames tervikuna kaks aastat varem valminud „Nibelungi sõrmuse“ tetraloogia. 1882. aasta augustis jõudis lavale Wagneri viimane ooper „Parsifal“. Richard Wagner suri 1883. aastal Veneetsias.

Wagneri mõju 19. sajandi lõpu kultuurile oli kaugeleulatuv. Tema enese kirjutatud ooperitekstid olid kõrge kirjandusliku väärtusega, neid uurisid nii kirjandusteoreetikud kui ka luuletajad-sümbolistid (Mallarmé, Verlaine, Maeterlinck). Tema muusika leidis hulganisti jälgendajaid.

Oopereid on Wagneril kokku 13 ja neid võib jagada kolme rühma: varased ooperid („Haldjad“, „Armukeeld“, „Rienzi“) järgivad veel itaalia ooperi traditsioone. Reformieelsed („Lendav hollandlane“, „Tannhäuser“, „Lohengrin“) kannavad rahvusromantismi pitserit. Eriline koht kuulub ooperile „Tristan ja Isolde“, mis on otseselt seotud Schopenhaueri filosoofiaga. Selle teosega ületab Wagner kõige jõulisemalt romantilise harmoonia piirid ning rajab teed 20. sajandi uutele suundadele. Reformooperites viis ta ellu oma kunstilised taotlused. Tetraloogia „Nibelungi sõrmus“ osad „Reini kuld“, „Valküür“, „Siegfried“ ja „Jumalate hukk“ sündisid aastatel 1848–1874. Monumentaalse epopöa lähteallikaiks on Skandinaavia eepos „Edda“, saksa rahvajutud, legendid, keskaegne eepos „Nibelungide laul“ ning vanakreeka draamade motiivid. Ajalooline ja mütoloogiline materjal on esitatud kaasaegse filosoofia valguses. Tee „Reini kullast“ „Jumalate hukuni“ on võrreldav teekonnaga vete- ja maasügavusest kõrgmäestikku.

Tetraloogia 33 tegelase hulka kuuluvad jumalad: peajumal Wotan, maa- ja tarkusejumalanna Erda, igavese nooruse ja ilu jumalanna Freia, pereväärtuste

kaitsejumalanna ning Wotani naine Fricka, tulejumal Loge, äikesejumal Donner, kevade- ja päikesejumal Froh ja saatusejumalannad nornid. Nibelungid — kääbused Alberich ja Mime, kes sepitsevad maasügavuses sõrmust. Hiiglased Fasolt ja Fafner, kes ehitavad jumalatele mägedes kõrguva lossi Valhalla ning kes sõrmuse nimel tapetakse. Inimesed — Siegfried, Siegmund, Sieglinde, Hunding, Gunther ja Guttrune. Reini tütred, kes jõe põhjas iidsetest aegadest kulda valvavad. Ning valküürid — nende hulgas Wotani lemmiktütar Brünnhilde —, imelistel ratsudel sõitvad näitsikud, kes langenud kangelasi Valhallasse viivad.

Hukatust toov võitlus käib siin kulla, sõrmuse ja võimu pärast. Tetraloogia kolmanda osa nimikangelane Siegfried, Wotani inimlapsesest pojapoeg, on Wagneri jaoks tulevikuinimese ideaalkuju, kellele peajumal on pannud suured lootused. Ent Siegfried ei suuda astuda kulla, võimu ja needuse vastu ning ta hukub nibelung Alberichi poja Hageni käe läbi. Tetraloogia keskseks tegelaseks tõuseb valküür Brünnhilde — Wotani ja Erda tütar, kes oma ennastohverdava armastusega Siegfriedi vastu järgneb kangelasele leekidesse, et ühineda temaga surmas. Loo lõpplahendusele viitab ka pealkiri: jumalateriik hukub leekides.

Tetraloogias on ligi 16 tundi puhast muusikat, sh 20 eel- ja vahemängu kestvusega umbes tund ja 15 minutit. Nelja ooperi muusikalise arengu aluseks on juhtmotiivid, ühtekokku üle saja sümboli. Neis leiavad hellilise peegelduse maailma ürgelemendid. Vesi — Reini võimas vool, mille põhjatus sügavuses peitub kuld. Maa, mille põues sepistavad nibelungid kullast sõrmust — võimu sümbolit, mille jumalad neilt kavalusega ära võtavad. Õhk, mille avarustes lendavad valküürid. Mets — nii süngeid saladusi varjav kui ka romantilist linnulaulu ja päikesepaistelid idüllid pakkuv paik. Ning tuli, mis puhastab lõpuks sõrmuse needusest. Oma iseloomulikud juhtmotiivid on nii tegelastel, loodusnähtustel, tunnetel kui ka esemetel, nende seas Wotani, Siegfriedi, Brünnhilde, nibelungide, Reini tütarde, valküüride, kulla, sõrmuse, mõõga, armastuse, needuse ja lunastuse motiivid, kui nimetada siin vaid mõningaid.

Karistuseks Brünnhilde sõnakuulmatuse eest vangistab Wotan tütre tulemüüri ümbritsetud kaljukoopasse. Seal viibib Brünnhilde sügavas unes, kuni kartmatu Siegfried ta metsalinnu õpetusi järgides äratab. Tõusva päikese punas ülistavad Siegfried ja Brünnhilde oma puhkenud armastust. Veel enne, kui uljaspea taas uutele tegudele asub, hoiatab Brünnhilde teda eesootavate ohtude eest. Siegfried kingib talle sõrmuse, teadmata, mida

selle omamine tähendab. Reini teekonnal triivib Siegfried rõõmsalt sarve puhudes oma saatusele vastu. Wagner lõi selle särava orkestrivahemängu erinevatest juhtmotiividest — Siegfriedi, Reini tütarde, kulla, sõrmuse ja Reini motiivist. Teekond viib Siegfriedi otse Gibichungide lossi, kus nibelung Alberichi poeg Hagen oma intriige sepitseb. Hagen teeb võimu kindlustamiseks plaani, et kuningas Gunther naiks Brünnhilde ja Siegfried omakorda kuninga õe Gutrune. Lossi saabunud Siegfriedile joodetakse nõiajooki, mis paneb ta Brünnhildet unustama. Nõiutud Siegfried annab Guntherile verevande, toob Brünnhilde vägisi lossi ja võtab tema käest sõrmuse. Häbistatud Brünnhilde süüdistab Siegfriedi reetmises ning haub kättemaksu. Pettunud ja armukadedana räägib ta Hagenile, et Siegfried rikkus verevannet ning kangelase tapmiseks tuleb teda torgata tema enda mõõgaga ainsasse haavatavasse kohta tema seljal. Hagen teeb seda. Siegfriedile meenub veel viimaseid sõnu sosistades oma tegelik armastatu Brünnhilde, seejärel ta sureb. Orkestris kõlab vapustav leinamuusika, mitte üksnes Siegfriedile, kellega koos kustub jumalate viimane maapealne lootus, vaid ka neile enestele ning leekides hävivale Valhallale. Brünnhilde, kes on lõpuks mõistnud toimunu olemust, laseb püstitada tuleriida, kuhu asetatakse Siegfriedi surnukeha. Veel enne, kui ta oma hobusel leekidesse ratsutab, et armsamaga surmas ühineda, kõlab tetraloogia viimane ulatuslik stseen — Brünnhilde võimas, vokaalselt ülinõudlik monoloog, milles ta jutustab enda ja Siegfriedi loo. Muusikas kõlavad armastuse ja lunastuse motiivid. Ooperi lõpp toob sündmuste käiku taas Reini tütred, kes sõrmusega lainetesse sukelduvad, viies endaga kaasa ka Hageni. Tuleleegid neelavad Valhalla ja jumalad.

„Jumalate hukk“ pole üksnes tetraloogia lõpp, vaid ka tagasipöördumine loo algusesse. Ring on sulgunud, ent kuna nibelung Alberich jääb ellu, võiks lugu kunagi uuesti alata. Inimkond pole loobunud võitlemast kulla ja võimu nimel.

„Leinamarssi“ on ERSO esitanud aastatel 1989 (dirigendid Peeter Lilje ja Jüri Alperthen) ning 1994 (dirigent Arvo Volmer). „Koit ja Siegfriedi Reini teekond“ on varem kõlanud Ruben Vartanjani (1968) ning Jüri Alpertheni (1989) juhatusel. Brünnhilde lõpumonoloog kõlab ERSO esituses sedapuhku esimest korda.

Maia Lilje

Brünnhilde lõpumonoloog ooperist „Götterdämmerung“

Starke Scheite
schichtet mir dort
am Rande des Rheins zuhauf!
Hoch und hell
lodre die Glut,
die den edlen Leib
des hehresten Helden verzehrt.
Sein Roß führet daher,
daß mit mir dem Recken es folge:
denn des Helden heiligste
Ehre zu teilen,
verlangt mein eigener Leib.
Vollbringt Brünnhildes Wunsch!

Wie Sonne lauter
strahlt mir sein Licht:
der Reinste war er,
der mich verriet,
Die Gattin trügend,
— treu dem Freunde, —
von der eignen Trauten
— einzig ihm teuer —
schied er sich durch sein Schwert.
Echter als er
schwur keiner Eide;
treuer als er
hielt keiner Verträge;
lautrer als er
liebte kein andrer:
und doch, alle Eide,
alle Verträge,
die treueste Liebe
trog keiner wie er! —
Wißt ihr, wie das ward?

O ihr, der Eide
heilige Hüter!
Lenkt euren Blick
auf mein blühendes Leid:
erschaut eure ewige Schuld!
Meine Klage hör',
du hehrster Gott!
Durch seine tapferste Tat,

Tugevaid halge
laduge seal
Reini äärde kuhja!
Kõrgele ja eredalt
leegitsegu tuli,
mis õilsaima sangari
väärrika keha neelab.
Tooge siia tema ratsu,
et see koos minuga sangarile järgneks:
sest sangari kõige pühamat
au tahab jagada
minu enda keha.
Täitke Brünnhilde soov!

Nagu ere päike
nii kiirgab mulle tema valgus:
ta oli kõige vooruslikum,
kes mind reetis,
pettes abikaasat,
jäädas truuks sõbrale, —
oma armsamast,
ainsana talle kallis —
lahkus ta oma mõõga läbi.
Ausamalt kui tema
ei vandunud keegi vannet;
truumalt kui tema
ei pidanud keegi leppeid;
puhtamalt kui tema
ei armastanud keegi teine:
ja ometi, kõik vanded,
kõik lepingud,
kõige truuma armastuse
pettis keegi nagu tema! —
Kas te teate, kuidas see juhtus?

Oo, teie, vannete
pühad valvurid!
Pöörake oma pilk
mu lõõmavale valule:
vaadake oma igavest süüd!
Kuula mu kaebust,
sa kõrgeim jumal!
Oma vapraima teo läbi,

dir so tauglich erwünscht,
weihdest du den,
der sie gewirkt,
dem Fluche, dem du verfieles:
mich mußte
der Reinste verraten,
daß wissend würde ein Weib!
Weiß ich nun, was dir frommt? —
Alles, alles,
alles weiß ich,
alles ward mir nun frei!
Auch deine Raben
hör' ich rauschen;
mit bang ersehnter Botschaft
send' ich die beiden nun heim.
Ruhe, ruhe, du Gott! —

Mein Erbe nun
nehm' ich zu eigen.
Verfluchter Reif!
Furchtbarer Ring!
Dein Gold fass' ich
und geb' es nun fort.
Der Wassertiefe
weise Schwestern,
des Rheines schwimmende Töchter,
euch dank' ich redlichen Rat.
Was ihr begehrt,
ich geb' es euch:
au, meiner Asches
nehmt es zu eigen!
Das Feuer, das mich verbrennt,
rein'ge vom Fluche den Ring!
Ihr in der Flut
löset ihn auf,
und lauter bewahrt
das lichte Gold,
das euch zum Unheil geraubt.

Fliegt heim, ihr Raben!
Raun't es eurem Herren,
was hier am Rhein ihr gehört!
An Brunnhildes Felsen fährt vorbei!
Der dort noch lodert,
weist Loge nach Walhall!

mis oli sulle nii meelepärane,
määrasid sa mehele,
kes selle sooritas,
needuse, millesse sa langesid:
mind pidi
kõige õilsam reetma,
et naine sellest teada saaks!
Kas ma tean nüüd, mis on su meele järele?
Kõike, kõike,
kõike tean ma,
kõik sai mulle nüüd selgeks!
Sinu kaarnaidki
kuulen ma kisamas;
ärevalt oodatud sõnumiga
saadan ma nad nüüd koju.
Puhka, puhka, oo jumal! —

Minu pärandi
võtan nüüd omaks.
Neetud rõngas!
Kohutav sõrmus!
Su kulla haaran
ja annan selle nüüd ära.
Veesügavuste
targad õed,
Reini voogude tütreid,
tänan teid ausa nõu eest.
Mida te ihkate,
ma annan teile:
võtke minu tuhast
see enda omaks!
Tuli, mis mind põletab,
puhastagu sõrmus needusest!
Jõe voogudes
lahustage see ära,
ja puhtalt hoidke
eredat kulda,
mis teile õnnetust tõi.

Lennake koju, kaarnad!
Andke teada oma isandale,
mida siin Rheini ääres kuulsite!
Mööduge Brunnhilde kaljust!
Ikka veel leekides,
juhüb see Loget Valhallasse!

Denn der Götter Ende dämmert nun auf.
So werf' ich den Brand
in Walhalls prangende Burg.

Grane, mein Roß! Sei mir gegrüßt!
Weißt du auch, mein Freund,
wohin ich dich führe?
Im Feuer leuchtend, liegt dort dein Herr,
Siegfried, mein seliger Held.
Dem Freunde zu folgen wieherst du freudig?
Lockt dich zu ihm die lachende Lohe?
Fühl' meine Brust auch, wie sie entbrennt,
helles Feuer das Herz mir erfaßt,
ihn zu umschlingen, umschlossen von ihm,
in mächtigster Minne, vermählt ihm zu sein!
Heiajoho! Grane! Grüß' deinen Herren!

Siegfried! Siegfried! Sieh!
Selig grüßt dich dein Weib!

Sönad: Richard Wagner

Sest lõppemas on jumalate aeg.
Nii süütan ma põlema
Valhalla hiilgava kindluse.

Grane, mu ratsu! Tervitan sind!
Kas sa ka tead, mu sõber,
kuhu su endaga viin?
Leekide säras seal lamab su isand,
Siegfried, mu õilis sangar.
Sõbrale järgnedes hirnud sa rõõmsalt?
Kas peibutavad sind naerused leegid?
Tunne ka kuidas mu rind võtab tuld,
eredalt leekima lööb minu süda,
emmates armsamat, armsama haardes,
heita hunnitus lembuses temaga ühte!
Nöö! Grane! Tervita oma isandat!

Siegfried! Siegfried! Vaata!
Õndsalt tervitab sind sinu kaasa!

Tõlge: Heli Mattisen

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

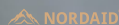

HOOAJA
SUURSPONSOR

LIVIKO
— SINNA 1898 —

BioBlock®

myfitness
world class gym & studio

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

PAKEND & PRINT
KUNSTI KESKUS

MATTHEW HALLS JA SIBELIUS

5

APRILL

ESTONIA KONTSERDISAAL

2024

VIIUL
HENNING
KRAGGERUD

ERSO

DIRIGENT
MATTHEW
HALLS

BEETHOVEN
KRAGGERUD
BRUCH
SIBELIUS

Aile Asszonyi. © Grafenegg Festival.

AILE ASSZONYI on eesti dramaatiline sopran. Ta on õppinud laulmist Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, Amsterdamis Madalmaade Ooperistuudios ja Itaalias Carlo Bergonzi eraakadeemias. Ta on pälvinud laureaadi tiitli kuninganna Elisabethi nimelisel konkursil Belgias (2004) ning mitmeid teisi olulisi preemiaid, nendest viimati Eesti Kultuurkapitali Helikunsti sihtkapitali aastapreemia (2023).

Eesti Filharmoonia Kammerkoori ridades lauljateed alustanud Asszonyi tegi oma ooperidebüüdi Despinana Mozarti ooperis „Così fan tutte“. Enne dramaatilise repertuaari juurde pöördumist on laulnud ta rolle, nagu Adina Donizetti „Armujoogis“, Maria Donizetti „Maria Stuardas“, miss Jessel Britteni „Kruvipöördes“, Armida Haydni „Armidas“, Giovanna Verdi „Giovanna d’Arcos“, Fiordiligi Mozarti „Così fan tutte“, Angelica Puccini „Õde Angelicas“, Rosalinde Johann Straussi „Nahkhiires“, Amelia Verdi „Maskiballis“, donna Elvira Mozarti „Don Giovanni“, Violetta Verdi „La traviatas“, Mimì Puccini „Boheemis“, Marguerite Gounod’ „Faustis“, naine Erkki-Sven Tüüri „Wallenbergis“, Manon Puccini „Manon Lescaut’s“, Liza Tšaikovski „Padaemandas“ ja Aida Verdi „Aidas“.

Aile Asszonyi on osalenud mitmetel maailmaesiettekannetel, nende seas serbia helilooja Isidora Žebeljani ooperid „Zora D“ ja „Dve glave i devojka“ ning Sofia Gubaidulina oratoorium „Über Liebe und Hass“.

Praegu on tema repertuaaris rollid, nagu Venus/Elisabeth (topeltroll, Wagneri „Tannhäuser“), ema (Dallapiccola „Vang“), naine (Hindemithi „Mörvar, naiste lootus“), Prothoe (Othmar Schoeck’ „Penthesilea“), Senta (Wagneri „Lendav hollandlane“), Abigaille (Verdi „Nabucco“), Ghita

(Zemlinky „Kääbus“), kolmas norn/Gutrune (Wagneri „Jumalate hukk“), Fata Morgana (Prokofjevi „Armastus kolme apelsini vastu“), Isolde (Wagneri „Tristan ja Isolde“), Turandot (Puccini „Turandot“) ja Elektra (Straussi „Elektra“).

Ta on töötanud selliste dirigentidega nagu Jüri Alperthen, Daniel Hoyem Cavazza, José Cura, Olari Elts, Mihhail Gerts, Risto Joost, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Tõnu Kaljuste, Eri Klas, Mihkel Kütson, Paul Mägi, Premil Petrovic, David Porcelijn, Daniel Reuss, Gintaras Rinkevicius, Vello Pähn, Lauri Sirp, Bojan Sudjic, Leon Botstein, Tom Woods, Arvo Volmer, Andres Mustonen, Dirk Kaftan, Olari Elts, Rasmus Baumann, Srba Dinić, Sébastien Rouland, Alexander Prior, Lukas Beikircher, Enrico Calesso, Donald Runnicles, Sebastian Weigle, Pietari Inkinen ja lavastajatega, nagu Stefan Herheim, Hans Nieuwenhuis, Nicola Raab, David Pountney, Marcel Sijm, Dmitry Bertman, Arne Mikk, Neeme Kuningas, Walter Sutcliffe, Ran A. Braun, Roman Hovenbitzer, Andrejs Zagars, Daniel Slater, Pamela Recinella, Rares Zaharia, Paul Esterházy, Enrico Lübbe, Alexandra Szemerédy / Magdolna Parditka, Tobias Kratzer, Giancarlo del Monaco, Johannes Reitmeier, Valentin Schwarz, Claus Guth, Michiel Dijkema ja Peter Konwitschny.

Ta on esinenud Rahvusooper Estonias, Siena teatris, Viini Kammerooperis, Vanemuise teatris, Nargenfestivalil, Birgitta festivalil, Newporti muusikafestivalil, Siena muusikanädalal, Zagrebi muusikabiennaalil, Belgradi muusikafestivalil, Läti Rahvusooperis, Leedu Rahvusooperis, Grazi ooperis, Regensburgi teatris, Grafeneggi festivalil, Bonni teatris, Oldenburgi Riigiteatris, Koblenzi teatris, Berliini Saksa ooperis, Saarbrückeni Riigiteatris, Erfurti teatris, Würzburgi teatris, Frankfurdi ooperis, Bayreuthi festivalil, Amsterdami Concertgebouws ja mitmel pool mujal.

Kriitikud võtsid hästi vastu CD (Oehms Classics), millel Aile Asszonyi laulab ema rolli Dallapiccola ooperis „Vang“. Tegemist on Grazi ooperi ja Grazi Filharmooniaorkestri produktsiooniga, mida dirigeeris Dirk Kaftan. 2022. aasta sügisel andis Naxos DVD/Blu-ray kujul välja Wagneri tetraloogia „Nibelungi sõrmus“ (Deutsche Oper Berlin). Dirigeeris Donald Runnicles, lavastas Stefan Herheim. Asszonyi laulis selles lavastuses Gutrune rolli.

Hiljuti tegi Aile Asszonyi kauaoodatud debüüdi Frankfurdi ooperis Elektrana Richard Straussi ooperis „Elektra“. Möödunud suvel debüteeris ta Bayreuthi festivalil Gutrune rollis Wagneri ooperis „Jumalate hukk“.

Aile Asszonyi valmistub rollidebüüdiks Brünnhildena (Wagneri „Valküür“, „Siegfried“ ja „Jumalate hukk“). Teiste tulevaste rollide seas on Elektra (Straussi „Elektra“), Turandot (Puccini „Turandot“), Isolde (Wagneri „Tristan ja Isolde“), Gutrune (Wagneri „Jumalate hukk“), Senta (Wagneri „Lendav hollandlane“), Katerina Izmailova (Šostakovitši „Leedi Macbeth Mtsenski maakonnast“) ja värvali naine (Straussi „Naine ilma varjuta“). Ta esineb Erfurti teatris, Berliini Saksa ooperis, Frankfurdi ooperis, Rahvusooper Estonias, Saarbrückeni Riigiteatris, Bonni ooperis, Iisraeli ooperis Tel Avivis ja Versailles' Kuninglikus ooperis.

Olari Elts. © Kaupo Kikkas.

OLARI ELTS on avara rahvusvahelise haardega dirigent, kelle kirk koostada ja juhatada väga omanäolisi ja põnevaid kontserdikavasid on toonud talle tunnustuse üle maailma. Alates hooajast 2020/2021 on Olari Elts Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigent ja kunstiline juht. Aastail 2018–2022 oli ta ka Kymi Sinfonietta kunstiline nõustaja.

Olari Eltsi lavapartneriteks on Leipzigi Gewandhaus-orkester, Soome Raadio Sümfooniaorkester, Taani Rahvusorkester, Rotterdami Filharmoonikud, Hollandi Raadio Sümfooniaorkester, BBC Sümfooniaorkester, Birminghami Linnaorkester, Dublini RTÉ Orkester, Prantsuse Raadio Sümfooniaorkester, Prantsuse ja Lyoni rahvusorkestrid, Budapesti Festivaliorkester, Québeci Sümfooniaorkester, Yomiuri-Nipponi Sümfooniaorkester, Souli Filharmooniaorkester, Melbourne'i Sümfooniaorkester jt. Elts on koostööd teinud selliste solistidega nagu Gautier ja Renaud Capuçon, Brett Dean, Isabelle Faust, Alban Gerhardt, Martin Grubinger, Martin Helmchen, Stephen Hough, Lucas ja Arthur Jussen, Kari Kriikku, Karita Mattila, Alexander Melnikov, Daniel Lozakovich, Baiba Skride, Simon Trpčeski ja Antoine Tamestit.

Hooajal 2023/2024 juhatab Elts BBC Sümfooniaorkestrit Poola tuuril, astudes teist korda üles Eufonie Festivalil. Veel naaseb ta sel hooajal Birminghami Linna Sümfooniaorkestri, Tampere Filharmooniaorkestri ja Poola Balti Filharmooniaorkestri juurde Gdańskis, kus temaga liitub pianist Jean-Efflam Bavouzet. Lisaks ootavad teda ees etteasted Praha Raadio Sümfooniaorkestri, València Orkestri, Aalborgi ja Wuppertali sümfooniaorkestrite ning Presidendi Sümfooniaorkestriga Ankaras. Pärast hiljutisi edukaid rahvusvahelisi turneesid Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga Ühendkuningriigis, Saksamaal ja Prantsusmaal tähistab selle hooaja

avakontsert Tallinnas Eltsi lepingu pikendamist orkestri peadirigendi ja kunstilise juhina veel viieks aastaks.

Eriline koht Olari Eltsi repertuaaris on Erkki–Sven Tüüri ja Heino Elleri muusikal. 2013. aastal alguse saanud Elleri muusika esitamine ja salvestamine koos ERSOga on leidnud väljundi kahel Soome plaadifirma Ondine märgi all ilmunud CD-l (2018 ja 2019), millest värskeim pälvis aasta klassikaalbumi tiitli Eesti muusikaauhinnade (2020) jagamisel ning seniste Elleri muusika salvestiste eest said ERSO ja Olari Elts 2020. aastal kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia. Aasta varem võitis sama tiitli Eltsi dirigeerimisel salvestatud Erkki–Sven Tüüri autoriplaat, millel „Illuminatio“, „Whistles and Whispers from Uluru“ ja kaheksas sümfoonia kõlavad violasolist Lawrence Poweri, plokklöödisolist Genevieve Lacey ja Tapiola Sinfonietta esituses (Ondine, 2018). Eltsi varasem diskograafia koostöös Ondinega sisaldab Tüüri teoste salvestisi Tapiola Sinfonietta ja Lawrence Poweriga, viiendat sümfooniat elektrikitarrile, orkestrile ja bigbändile ning akordionikontserti „Prophecy“, samuti kriitikutelt kõrgeid hinnanguid pälvinud Detlevi ja Berio kirjutatud Brahmsi seadeid, mis on salvestatud koos Helsingi Linnaorkestri, bariton Michael Nagy ja klarnetist Kari Kriikkuga. Lisaks on ta salvestanud Borgströmi ja Šostakovitši viiulikontserdid Eldbjørg Hemsingi ja Viini Sümfoonikutega BISile ning Poul Rudersi viienda sümfoonia Taani Rahvusorkestriga Bridge Recordsile. ERSOga on Olari Elts lisaks Elleri plaatidele salvestanud ka Tüüri marimbakontserdi „Ardor“ (solist Pedro Carneiro, ECM, 2007 — Tüüri autoriplaat). Eltsi hiljutisim projekt on uus plaat, kus koos Oslo Filharmooniaorkestriga esitatakse auhinnatud Norra helilooja Øyvind Torvundi töid.

Ooperidirigendina on Olari Elts juhatanud Tšaikovski „Jevgeni Oneginit“, Mozarti „Don Giovanni“, „Idomeneod“ jm. Ta on publiku ette toonud mitmed žanriülesed projektid, sh koostöös Teater NO99-ga valminud Mendelssohni–Shakespeare'i projekti, mis jõudis ka Berliini Konzerthausi lavale, ning Porto Casa da Música Sümfooniaorkestriga Bernsteini 100. sünniaastapäeva puhul *live*-muusikaga ette kantud Elia Kazani filmi „On the Waterfront“.

Aastail 2007–2020 oli Olari Elts ERSO, 2011–2014 Helsingi Linnaorkestri ning 2007–2010 Šoti Kammerorkestri peaküllalidirigent. 2006–2012 oli ta Bretagne'i Orkestri kunstiline nõustaja ja 2001–2006 Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri peadirigent, 1993. aastal asutas ta NYYD Ensemble'i. 2017. aastal pälvis ta säravate ja kaalukate ülesastumiste eest nii kodu- kui välismaistel lavadel ning eesti heliloomingu edendamise eest Eesti Kultuurkapitali aastapreemia.

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

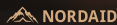

HOOAJA
SUURSPONSOR

LIVIKO
— anno 1898 —

BioBlock®

myfitness
world class gym & studios

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

PAKEND & PRINT
EESTI TÕUKESKUS

HENRI CHRISTOFER AAVIK JA MOZART

KLAVER
MISORA OZAKI

ERSO

DIRIGENT
HENRI
CHRISTOFER
AAVIK

12

APRILL
ESTONIA KONTSERDISAAL
2024

MENDELSSOHN
SCHUMANN
MOZART

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 97. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi. ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. Möödunud hooajal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. Samuti toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskeimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärase koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI MUUSIKA PÄEVAD

TŠELLO
VALLE-
RASMUS
ROOTS

ERSO

DIRIGENT
CLEMENT
POWER

MARGO KÕLAR
LINDA LEIMANE
JUSTINA REPEČKAITĒ
AGE VEEROOS
LIISA HÖBEPAPPEL
MARIUS BARANAUSKAS

26. APRILL ERSOS

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 22. märtsil 2024:

I VIIUL

Mikk Murdvee
Marge Uus
Kristiina Aimla
Kätlin Ivask
Nina Kawaguchi
Kirti-Kai Loorand
Astrid Muhel
Hanna-Liis Nahkur
Piret Sandberg
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväärt
Toomas-Hendrik
Ellervee
Fred Heinoja

II VIIUL

Kaido Välja
Kadi Vilu
Kristel Kiik
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Kristjan Nõlvak
Marlis Timpmann
Maaren Vihermäe
Annelize Vlasenko
Elisabeth Härmand
Leevi Rosin
Rebekka Siimer

VIOOLA

Rain Vilu
Liina Žigurs
Helena Altmanis
Mall Help
Kaja Kiho
Sandra Klimaitė
Martti Mägi
Juhan Palm-Peipman
Liisi Rusnak
Kristiina Välja

TŠELLO

Theodor Sink
Seulki Lee
Riina Erin
Levi-Danel Mägila
Katrin Oja
Lauri Toom
Margus Uus
Aare Tammesalu

KONTRABASS

Regina Udod
Janel Altroff
Imre Eenma
Madis Jürgens
Xiaonan Nie
Indrek Pajus

HARF

Bengi Canatan
Eda Peäske

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Mari-Liis Vind
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Aleksander Hännikäinen
Heli Ernits
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo-Young Lee
José Carlos Domínguez
Almela
Taavi Orro
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Jakob Peäske
Kaido Suss

METSASARV

Ye Pan
Mattias Vihmann
Kalle Koppel
Nikita Matsuk
Artur Reinpõld
Jürnas Rähni
Zhaohang Hu
Kalervo Kulmala
Kairi Sosi

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
Ivar Tillemann
Ville Sõvari
Vairis Nartišs

TROMBOON

Andres Kontus
Peeter Margus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Maarja Nuut
Adam Jeffrey

LÖÖKPILLID

Vambola Krigul
Terje Terasmaa
Elias Gustavsson
Karl Johann Lattikas
Gertrud Leopard

SA ERSO juhatus

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Maine- ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

NORDIC
CATERING

Maitseelamuste ja teeninduse tõeline sümfoonia

INFO@NORDICCATERING.EE

+372 655 6698

WWW.NORDICCATERING.EE

KUTSUME KUULAMA

ERSO solistid Kadriorus XXI

P, 24. MÄRTS KELL 18, KADRIORU KUNSTIMUUSEUM

Kavas Max Bruch, Rebecca Clarke, Eugene Bozza

LIINA ŽIGURS viiola, MEELIS VIND klarnet, KADRI-ANN SUMERA klaver

MATTHEW HALLS JA SIBELIUS

R, 5. APRILL KELL 18 (EELKONTSERT) JA KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Ludwig van Beethoven. Avamäng „Egmont“, op. 84

Henning Kraggerud. „Victimae Paschali“

Max Bruch. Viiulikontsert nr 1 g–moll, op. 26

Jean Sibelius. Sümfoonia nr 3 C–duur, op. 52

HENNING KRAGGERUD viiul, ERSO, dirigent MATTHEW HALLS

HENRI CHRISTOFER AAVIK JA MOZART

N, 11. APRILL KELL 13 (SÜMFOONILINE LÕUNA), ESTONIA KONTSERDISAAL

R, 12. APRILL KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Felix Mendelssohn. Avamäng „Hebriidid“, op. 26

Robert Schumann. Klaverikontsert a–moll, op. 54

Wolfgang Amadeus Mozart. Sümfoonia nr 36 C–duur, KV 425

MISORA OZAKI klaver, ERSO, dirigent HENRI CHRISTOFER AAVIK

Sümfooniline Thelonious Monk

R, 19. APRILL KELL 13, ESTONIA KONTSERDISAAL

L, 20. APRILL KELL 19, PÄRNU KONTSERDIMAJA

Thelonious Monk (seadnud Eero Koivistoinen)

EERO KOIVISTOINEN saksofon, ERSO, dirigent ANTTI RISSANEN

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

 ERSO.TV